

Sygn. akt III KS 12/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski (przewodniczący)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Anna Korzeniecka – Plewka

w sprawie **C. J.**

oskarżonego o czyn z art. 207 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 21 maja 2019 r. skargi prokuratora

od wyroku sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 30 stycznia 2019 r., sygn. akt II Ka (...),

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Z.

z dnia 26 października 2018 r., sygn. akt II K (...),

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

C. J. został oskarżony o to, że w okresie od 15 sierpnia 2016 r. do 7 kwietnia 2018 r. w miejscowości G., powiatu z., woj. (...), znęcał się fizycznie i psychicznie nad żoną E. J., w ten sposób, że wszczynał awantury, podczas których wyzywał wulgarnie, popychał, szarpał za odzież, zakłócał spoczynek nocny, nie pozwalał korzystać z telefonu, groził pozbawieniem życia, zamykał w domu, tj. o przestępstwo z art. 207 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w Z., wyrokiem z dnia 26 października 2018 r., uznał C. J. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Apelację od tego wyroku wniósł oskarżony. Zaskarżył go w całości i zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku poprzez przyjęcie, że oskarżony znęcał się nad pokrzywdzoną chociaż dowody na poparcie oskarżenia – zeznania pokrzywdzonej i członków jej najbliższej rodziny, nie są wiarygodne oraz naruszenie art. 4 k.p.k., poprzez niedopuszczenie z urzędu dowodu z zeznań kuratora sądowego i sprawozdań z prowadzonego dozoru.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ponadto domagał się zażądania od kuratora sądowego akt prowadzonego dozoru i wezwanie na rozprawę świadków na okoliczność, że zachowywał się w okresie objętym aktem oskarżenia bez zarzutu, a inicjatorem awantur była pokrzywdzona.

Na skutek powyższej apelacji, Sąd Okręgowy w Ł., wyrokiem z dnia 30 stycznia 2019 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Z. do ponownego rozpoznania, stwierdzając konieczność przeprowadzenia na nowo postępowania w całości.

W uzasadnieniu wyroku Sąd ten wskazał, że ocena prawidłowości poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych jest przedwczesna wobec rażącego uchybienia, jakiego dopuścił się Sąd I instancji, przede wszystkim poprzez niewyjaśnienie istotnych okoliczności sprawy (art. 366 § 1 k.p.k.), tj. uprzedniej karalności C. J. za takie samo przestępstwo, a w tym kontekście nieustalenie tego czy zachodzi tożsamość pokrzywdzonego i czy nie pokrywają się okresy czynów, tj. tego za który już został on prawomocnie skazany z obecnie mu

zarzuconym, a w następstwie tego naruszenia art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. Zaznaczył, że Sąd I instancji dysponując informacją z KRK, w której skazanie to zostało wykazane, nie zażądał ani odpisu wyroku, ani akt sprawy w celu szczegółowej analizy i rozważenia tychże okoliczności, czego ostatecznie sam dokonał wskazując na tożsamość pokrzywdzonej i fakt, że okresy znęcania się będące przedmiotem obu postępowań Sądu Rejonowego w Z. w sprawach o sygn. akt II K (...)/17 i II K (...) pokrywają się częściowo. Podkreślił, iż dokonałby stosownej zmiany orzeczenia, a mianowicie zmiany opisu czynu poprzez wyłączenie okresu, którego dotyczyło skazanie w sprawie II K (...)/17, jednak przeprowadzone postępowanie uniemożliwia ustalenie, kiedy miały miejsce fakty podawane przez świadków bowiem Sąd I instancji przesłuchiwał ich „bardzo lakonicznie i mało wnikliwie”. W tej sytuacji – zdaniem Sądu odwoławczego – konieczne jest przeprowadzenie na nowo – poczynając od wyjaśnień oskarżonego – w całości postępowania. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy niezbędnym jest uwzględnienie zapadłego wcześniej w sprawie II K (...)/17 Sądu Rejonowego w Z. orzeczenia, a następnie prawidłowe ustalenie czasokresu ewentualnego popełnienia czynu oraz dokonanie niebudzących wątpliwości ustaleń dotyczących tego, co działo się pomiędzy małżonkami C. a E. J. w okresie po 20 stycznia 2017 r. z punktu widzenia znamion przestępstwa znęcania się. W tym celu – w ocenie tego Sądu – zachodzi potrzeba ponownego przeprowadzenia dowodów, dokonanie kompleksowej oceny i analizy zarówno wyjaśnień oskarżonego, jak i zeznań pokrzywdzonej, a jednocześnie skonfrontowanie ich wypowiedzi procesowych z zeznaniami innych świadków, a także rozważenie, czy niezbędne dla realizacji zasady prawdy obiektywnej, będzie przesłuchanie kuratora sądowego sprawującego nad oskarżonym dozór i pozostałych świadków, zgłaszanych w środku odwoławczym.

Skargę od powyższego wyroku na korzyść oskarżonego wniósł prokurator. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uchylenie do ponownego rozpoznania wyroku Sądu I instancji pomimo braku konieczności przeprowadzenia przewodu sądowego w całości oraz braku przesłanek wynikających z treści art. 439 § 1 k.p.k. i art. 454 k.p.k.

Wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Ł. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Przepis art. 437 § 2 k.p.k. stanowi, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

W realiach przedmiotowej sprawy powodem wydania przez Sąd odwoławczy orzeczenia kasatoryjnego nie była jednak żadna ze wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k. przesłanek, w tym sugerowana konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości. Jak wynika bowiem z treści uzasadnienia tego orzeczenia dostrzeżone uchybienie dotyczyło nieuwzględnienia zapadłego wcześniej wobec oskarżonego wyroku skazującego za takie samo przestępstwo w sprawie II K (...) /17 Sądu Rejonowego w Z. i w tym kontekście nieustalenia prawidłowego czasu ewentualnego popełnienia czynu oraz niedokonania niebudzących wątpliwości ustaleń faktycznych z punktu widzenia znamion przestępstwa znęcania się.

Sąd odwoławczy dostrzegając powyższe mankamenty postępowania i uznając za całowite ponowne przeprowadzenie dowodów, w znacznej mierze jednak uzupełnił przewód sądowy. W dniu 9 stycznia 2019 r. odraczając rozprawę apelacyjną zwrócił się o nadesłanie akt dozoru skazanego C. J., a następnie na rozprawie w dniu 30 stycznia 2019 r. uzupełnił postępowanie dowodowe i dopuścił dowód z akt sprawy I Doz (...) i znajdujących się w nich dokumentów w postaci odpisu wyroku skazującego wydanego w sprawie II K (...) /17 Sądu Rejonowego w Z. oraz sprawozdań kuratora, które za zgodą stron uznał za ujawnione bez odczytywania (k. 90v.). W oparciu o powyższe dokumenty prawidłowo uznał, iż wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 20 lipca 2017 r. wydanym w sprawie II K

(...)/17 C. J. został uznany za winnego znęcania się nad żoną E. J. w okresie od 29 sierpnia 2015 r. do 20 stycznia 2017 r. i wymierzono mu wówczas karę 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby, zaś obecnie został on oskarżony o znęcanie się fizycznie i psychicznie nad żoną E. J. w okresie od 15 sierpnia 2016 r. do 7 kwietnia 2018 r. Wystarczyło zatem samodzielnie prawidłowo ustalić okres popełnionego przez C. J. czynu z art. 207 § 1 k.k., również w oparciu o zeznania pokrzywdzonej, która na k. 3 akt sprawy zeznała, iż „do takich zachowań C. J. dochodziło od razu po wyroku sądowym w 2016 r. do dnia 7 kwietnia 2018 r., kiedy to uciekła wraz z dziećmi do swoich rodziców (...)”.

Pozostałe czynności procesowe dotyczące ponownego przeprowadzenia dowodów również mogły być przez Sąd odwoławczy samodzielnie wykonane i ocenione przez pryzmat zarzutów podniesionych w apelacji, od czego jednak Sąd ten się uchylił. W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie i konsekwentnie zauważa się bowiem, iż sama konieczność ponownej oceny przeprowadzonych dowodów nie mieści się w kręgu podstaw rozstrzygnięcia o którym mowa w art. 437 § 2 in fine k.p.k., tj. wyroku kasatoryjnego, także i wówczas, gdy sąd odwoławczy zasadnie wykaże, jakich to kardynalnych uchybień art. 7 k.p.k. dopuścił się sąd *meriti* przy ocenie zebranych w sprawie dowodów (por. wyroki tego Sądu z: 9 grudnia 2016 r., IV KS 5/16, LEX nr 2165596; 5 września 2017 r., II KS 2/17, LEX nr 2382409; postanowienie Sądu Najwyższego z 23 maja 2017 r., III KS 2/17, LEX nr 2298284). „Samą więc potrzebę dokonania na nowo oceny zgromadzonych w sprawie dowodów nie można postrzegać w kategoriach okoliczności samoistnie determinujących konieczność przeprowadzenia przez sąd *meriti* przewodu sądowego w całości (a tym samym i uznać ją za wystarczającą do wydania kasatoryjnego wyroku przez sąd odwoławczy), skoro (obecnie) nie ma żadnych przeszkód (poza tymi przypadkami skatalogowanymi w tymże przepisie art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.) prawnych ku temu, by to sąd odwoławczy - w związku z rozpoznawanym środkiem odwoławczym - samodzielnie tych czynności procesowych dokonał. Co więcej, nowelizująca Kodeks postępowania karnego ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1247) wprowadziła

istotną zmianę w art. 437 § 2 k.p.k. właśnie przez wymienienie tych podstaw uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Dotychczas (tj. do 1 lipca 2015 r., kiedy to wspomniana nowelizacja weszła w życie) przepis ten dawał sądowi odwoławczemu szerokie uprawnienia kasatoryjne. Obecnie art. 437 § 2 k.p.k. nakłada na sąd odwoławczy wręcz **obowiązek merytorycznego orzekania poza przypadkami w nim wskazanymi**. Wprowadzenie w tej regulacji katalogu przyczyn uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania zwiększa apelacyjność postępowania odwoławczego oraz modyfikuje funkcje sądu odwoławczego z dominującej dotychczas kontrolnej w kierunku kontrolno - merytorycznej. *A contrario* z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. wynika obowiązek reformatoryjnego orzekania przez sąd odwoławczy, co w połączeniu z uprawnieniami do szerokiego przeprowadzenia postępowania dowodowego powoduje, że ciężar merytorycznego rozpoznania sprawy spada na sąd drugiej instancji (por. D. Świecki Komentarz do art. 437 k.p.k. - System Informacji Prawnej Lex)” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2018 r., II KS 3/18, LEX nr 2449785).

Skoro zatem nieprawidłowo stwierdzono konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości, jako jedną z enumeratywnie wymienionych podstaw wydania orzeczenia na podstawie art. 437 § 2 k.p.k., nie zachodzi też żadna z wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. i art. 454 k.p.k. sytuacji ograniczających możliwość wydania przez Sąd odwoławczy orzeczenia reformatoryjnego, to za trafny uznać należy zarzut sformułowany w skardze, że poprzez uchylenie wyroku Sądu I instancji doszło do naruszenia przepisu art. 437 § 2 k.p.k., które skutkować musiało uchyleniem orzeczenia kasatoryjnego i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w toku którego uwzględnione zostaną wyrażone powyżej zapatrywania.

Mając to wszystko na uwadze, należało orzec jak wyżej.